

Tổng điều tra dân số và nhà ở 2019: 5 đột phá quan trọng

09:03 02/04/2019

Thực hiện Tổng điều tra theo quyết định số 772/QĐ-TTg về Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2019 của Thủ tướng Chính phủ. Theo đó, sẽ có 10 nội dung điều tra ...

Thực hiện Tổng điều tra theo quyết định số 772/QĐ-TTg về Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2019 của Thủ tướng Chính phủ. Theo đó, sẽ có 10 nội dung điều tra gồm: Thông tin chung về dân số; tình trạng di cư; trình độ học vấn và chuyên môn kỹ thuật; tình trạng khuyết tật; tình trạng hôn nhân; mức độ sinh, chết và phát triển dân số; tình hình đăng ký khai sinh của trẻ em; tình hình lao động - việc làm; thực trạng về nhà ở; điều kiện sinh hoạt cơ bản của hộ dân cư. Thực hiện Tổng điều tra theo trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghệ lần thứ tư đang diễn ra mạnh mẽ, cuộc Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2019 (TĐT 2019) đã được thiết kế với 5 đổi mới quan trọng mang tính đột phá.

Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2019



Ngày 1-4 bắt đầu Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 2019



Tổng điều tra dân số và nhà ở lần thứ 5 năm 2019



Bắt đầu từ 0 giờ ngày 1-4-2019, diễn ra trong 25 ngày



Cung cấp thông tin toàn diện về tình hình dân số, các đặc điểm về nhân khẩu học, tình hình lao động việc làm, điều kiện sống của dân cư



Phục vụ xây dựng, đánh giá các chiến lược phát triển kinh tế - xã hội giai đoạn 2010- 2020, giai đoạn 2020 - 2030 cũng như các chính sách khác liên quan đến người dân



Phục vụ xây dựng, đánh giá các chiến lược phát triển kinh tế - xã hội giai đoạn 2010- 2020, giai đoạn 2020 - 2030 cũng như các chính sách khác liên quan đến người dân



Được thiết kế với các chiến lược mới về mở rộng nội dung điều tra để đáp ứng nhu cầu thông tin đánh giá các Mục tiêu phát



Thời điểm điều tra bắt đầu là 0 giờ ngày 01/4/2019; thời gian thu thập thông tin tại địa bàn trong 25 ngày, bắt đầu từ 7 giờ sáng ngày 01/4/2019, kết thúc chậm nhất vào ngày 25/4/2019. Thực hiện Tổng điều tra trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghệ lần thứ tư đang diễn ra mạnh mẽ, nguồn ngân sách nhà nước hạn chế, nguồn hỗ trợ từ các tổ chức quốc tế dần cắt giảm, trong khi nhu cầu thông tin về dân số ngày càng cao, TĐT 2019 được thiết kế với 5 đổi mới quan trọng mang tính đột phá.

Thứ nhất, ứng dụng CNTT trong tất cả các công đoạn của TĐT. So với năm 2009, TĐT 2019 đã cải tiến cả về phương pháp và hình thức thu thập thông tin.

Trước hết về phương pháp thu thập thông tin, nếu như TĐT 2009 chỉ sử dụng phương pháp điều tra trực tiếp (điều tra viên thống kê phỏng vấn trực tiếp đối tượng điều tra và ghi chép thông tin), TĐT 2019 áp dụng cả hai phương pháp là điều tra trực tiếp và điều tra gián tiếp (hộ dân cư tự cung cấp thông tin về dân số và nhà ở thông qua phiếu điều tra trực tuyến).

Về hình thức thu thập thông tin, ngoài việc sử dụng hình thức phiếu giấy in sẵn như năm 2009, TĐT 2019 áp dụng thêm hai hình thức thu thập thông tin mới: Điều tra bằng phiếu điện tử trên thiết bị di động (còn gọi là CAPI) và điều tra bằng phiếu trực tuyến sử dụng internet (còn gọi là Webform).

Do thay đổi về phương pháp và hình thức thu thập thông tin, nhiều công đoạn khác của TĐT cũng đã được thay đổi theo hướng ứng dụng CNTT bao gồm: Lưu trữ và sử dụng sơ đồ nền xã/phường, lập danh sách thôn/tổ dân phố và địa bàn điều tra, lập và cập nhật Bảng kê hộ, chọn mẫu hộ, nhắn tin và gửi thư điện tử (email) đến các hộ đăng ký thực hiện Webform, kiểm tra và duyệt số liệu trực tuyến.

Theo lãnh đạo Tổng cục Thống kê, việc cải tiến này đem lại những lợi ích thiết thực trong nâng cao chất lượng số liệu, tăng tính minh bạch và chặt chẽ của quy trình sản xuất thông tin thống kê, rút ngắn thời gian công bố kết quả TĐT, giảm kinh phí điều tra trong dài hạn và phù hợp với xu hướng tổ chức điều tra của thế giới.

Thứ hai, áp dụng phương pháp chọn mẫu phân tầng hai giai đoạn nhằm bảo đảm tính đại diện cấp huyện và tiết kiệm chi phí.

Bên cạnh điều tra toàn bộ nhằm thu thập thông tin cơ bản về tình hình dân số và nhà ở của dân cư, TĐT 2019 sẽ thu thập thông tin chuyên sâu về dân số, nhân khẩu học và nhà ở thông qua điều tra mẫu nhằm bảo đảm tính đại diện của các chỉ tiêu đến cấp huyện, đồng thời giảm tải khối lượng công việc và tiết

kiệm chi phí TĐT.

Cụ thể, TĐT 2019 áp dụng phương pháp phân tầng hai giai đoạn. Trong đó, bước 1: Phân bổ và chọn mẫu phân tầng theo huyện; trong mỗi huyện, các địa bàn điều tra mẫu được chọn theo phương pháp xác suất tỷ lệ với quy mô; bước 2: Trong từng địa bàn điều tra mẫu, các hộ mẫu được chọn ngẫu nhiên hệ thống theo khoảng cách. Theo đó, số lượng địa bàn mẫu là khoảng 40% tổng số địa bàn và quy mô mẫu chiếm khoảng 9% tổng số hộ trên cả nước.



Thứ ba, lồng ghép thông tin đáp ứng các chỉ tiêu phát triển bền vững. Mục tiêu phát triển bền vững (SDGs) là mục tiêu phổ quát được thiết kế nhằm chấm dứt đói nghèo, bảo vệ hành tinh và bảo đảm rằng tất cả mọi người được hưởng hòa bình, thịnh vượng vào năm 2030 ở mỗi quốc gia thành viên Liên Hợp Quốc. Ngày 10/5/2017, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Kế hoạch hành động quốc gia thực hiện Chương trình nghị sự 2030 vì sự phát triển bền vững với 17 mục tiêu chung và 115 mục tiêu cụ thể tương ứng với các mục phát triển bền vững toàn cầu được Đại hội đồng Liên Hợp Quốc thông qua vào tháng 9/2015.

Để đáp ứng nhu cầu thông tin phục vụ giám sát các Mục tiêu phát triển bền vững của Việt Nam, ngoài thông tin cơ bản về tình hình dân số, nhân khẩu học và nhà ở, một số thông tin phục vụ đánh giá thực hiện các chỉ tiêu SDGs đã

được thiết kế để thu thập trong TĐT 2019. Thực tế TĐT 2019 sẽ cung cấp thông tin phục vụ tính toán và đánh giá khoảng 10% các chỉ tiêu SDGs của Việt Nam.

Thứ tư, cải tiến quy trình vẽ sơ đồ nền xã/phường và phân chia địa bàn điều tra để giảm kinh phí thực hiện TĐT.

Địa bàn điều tra sử dụng trong công tác thống kê là khu vực địa lý nơi có dân cư sinh sống, có ranh giới rõ ràng hoặc tương đối rõ ràng. Về cơ bản, địa bàn điều tra là các thôn, buôn, xóm, ấp, bản, phum, sóc, tổ dân phố, khu phố, tiểu khu.

TĐT 2019 quy định mỗi địa bàn điều tra có quy mô trung bình khoảng 120 hộ dân cư. Mỗi xã/ phường gồm nhiều địa bàn điều tra và ranh giới các địa bàn điều tra ghép lại sẽ thành bản đồ của xã/ phường đó.

Theo phương pháp luận quốc tế, sơ đồ sử dụng trong TĐT gồm sơ đồ nền xã/phường và sơ đồ chi tiết đến từng ngôi nhà/đơn vị nhà ở (sơ đồ chi tiết địa bàn điều tra) nhằm bảo đảm không tính trùng hoặc bỏ sót dân số trong quá trình điều tra thực địa. Các cuộc TĐT trước đây đã thực hiện vẽ sơ đồ chi tiết địa bàn điều tra. Tuy nhiên, trong bối cảnh nguồn kinh phí TĐT 2019 hạn chế nhiều hơn so với các cuộc TĐT trước, công tác vẽ sơ đồ đã được nghiên cứu và điều chỉnh theo hướng chỉ thực hiện vẽ sơ đồ nền xã/phường nhưng vẫn thể hiện rõ ranh giới giữa các địa bàn điều tra, các vật định hướng nhằm phục vụ công tác thu thập thông tin. Việc không thực hiện vẽ sơ đồ chi tiết địa bàn điều tra đã tiết kiệm NSNN ước tính khoảng 100 tỷ đồng.

Thứ năm, TĐT 2019 là căn cứ để đề xuất tiến tới không thực hiện TĐT 2019.

TĐT là nguồn thông tin chủ yếu và tin cậy về tình hình dân số, nhân khẩu học và tình trạng nhà ở của dân cư nhằm đáp ứng các mục tiêu về tổng hợp, biên soạn các chỉ tiêu trong Hệ thống chỉ tiêu thống kê quốc gia đã được luật định, đồng thời cũng là nguồn thông tin phục vụ Đảng, Quốc hội, Chính phủ trong đánh giá tình hình, xây dựng chiến lược, chính sách liên quan tới người dân và các chính sách phát triển đất nước.

Hiện nay thông tin về dân số từ TĐT chỉ được cung cấp 10 năm một lần. Trong khi đó, tại Việt Nam hiện có nhiều nguồn dữ liệu sẵn có liên quan đến dân số như dữ liệu từ hệ thống thống kê hộ tịch của Bộ Tư pháp, hệ thống thống kê hành chính của ngành công an, y tế; tuy nhiên, dữ liệu từ các nguồn này hầu như chưa đáp ứng yêu cầu về tổng hợp dữ liệu dân số do một số lý do như: Thông tin thu thập không đủ chi tiết; mỗi hệ thống thông tin sử dụng các quy ước và khái niệm về dân số khác nhau; cơ chế chia sẻ thông tin giữa hầu hết các cơ quan, bộ ngành có liên quan với Tổng cục Thống kê chưa được thiết lập

một cách hiệu quả.

Do đó, nhằm cải thiện tính kịp thời của thông tin về dân số cũng như nâng cao hiệu quả sử dụng dữ liệu sẵn có, giảm gánh nặng tài chính cho NSNN và tận dụng tối đa các lợi thế của CNTT, TĐT 2019 được kỳ vọng sẽ là căn cứ để cập nhật đầy đủ thông tin về dân số, từ đó đề xuất nâng cao chất lượng thông tin của hệ thống báo cáo hành chính để tiến tới không thực hiện TĐT 201

Kết quả sơ bộ của Tổng điều tra sẽ được công bố vào tháng 7/2019; kết quả điều tra mẫu vào quý 4/2019; kết quả điều tra toàn bộ vào quý 2/2020; các báo cáo phân tích chuyên đề vào quý 4/2020.

Hoàng Phương